

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Natura 2000- plejeplan

for Naturstyrelsens arealer

i Natura 2000-område nr. 64
Heder og klitter på Skovbjerg Bakkeø,
Idom Å og Ormstrup Hede

Titel:

Natura 2000-plejeplan for
Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-
område nr. 64 Heder og klitter på
Skovbjerg Bakkeø, Idom Å og Ormstrup
Hede

Udgiver:

Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø
www.nst.dk

År:

2012

Foto:

Forside: Karen Thingsgaard
Øvrige: Chr. Hollesen

Kort:

Naturstyrelsen, på baggrund af kortmaterialer i henhold til tilladelse
G18/1997 (Kort og Matrikelstyrelsen)

ISBN nr.

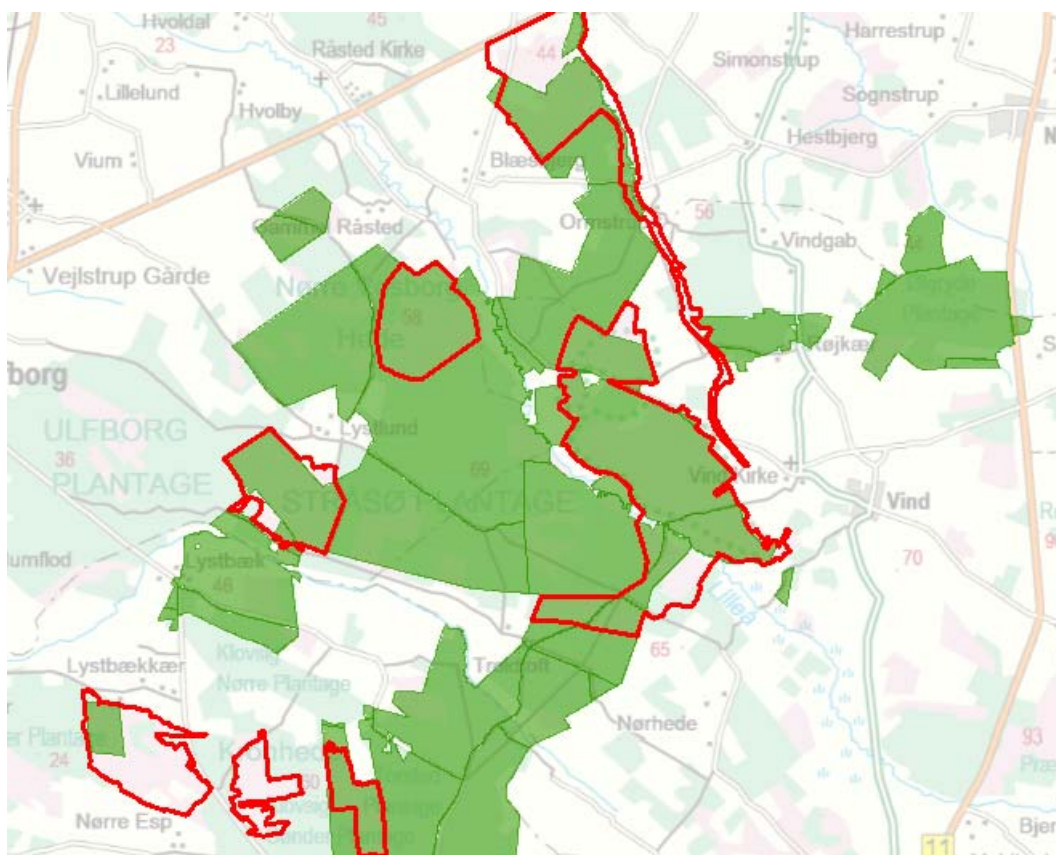
978-87-7279-860-8

Må citeres med kildeangivelse.

Generelt

Naturstyrelsen har udarbejdet Natura 2000-planer for 246 områder i Danmark.

Denne plejeplan følger op på Natura 2000-planen for område N64 *Heder og klitter på Skovbjerg Bakkeø, Idom Å og Ormstrup Hede* og vedrører Naturstyrelsens arealer på 1483 ha.

Billede 1 Oversigt over Natura 2000-områdets afgrænsning (rød streg) og styrelsens arealer (stærk grøn farve) i området.

I denne plejeplan er arealer og indsats opdelt på henholdsvis lysåbne naturtyper, skovnaturtyper og arter. Bemærk, at Naturstyrelsens samlede arealforvaltning i området er omfattet af flere planbestemmelser og retningslinjer end dem, der findes i denne plan.

For supplerende læsning henvises til enhedens driftsplan.

Naturstyrelsen skal udarbejde et resumé af plejeplanen, som skal indgå i en kommunal/statslig Natura 2000-handleplan. Dette resumé er indsat som bilag 1.

Der er udarbejdet en såkaldt miljøvurdering ("SMV") af plejeplanen. Den er indsat som bilag 2.

Plejeplanen skal senest være gennemført med udgangen af år 2015.

Områdebeskrivelse

Natura 2000-området har et areal på 2214 ha, hvoraf 62 % er statsejet. Området afgrænses som vist på billede 1. Natura 2000-området består af Habitatområde nr. H57 og H225.

Natura 2000-området ligger på Danmarks største bakkeø, nemlig Skovbjerg bakkeø. Bakkeøen var isfri under sidste istid. Den blev skabt af moræneaflejringer fra næstsidste istid og formet af smeltevandsfloderne under sidste istid, der både havde en udgravende og en aflejrende effekt.

Natura 2000-området er sammensat af 2 habitatområder.

Det ene område (H225) omfatter Ormstrup Hede og Idom Å, der afgrænser heden mod øst. Det andet område (H57) består af 6 delvis adskilte arealer: Nørre og Sønder Vosborg Hede, Vind Hede komplekset samt 3 arealer ved Kronhede.

For en uddybende beskrivelse af Natura 2000-området, herunder præsentation af udpegningsgrundlaget for området, henvises til [Natura 2000-planen](#). På Naturstyrelsens hjemmeside kan der også findes forklaring af begreber mv.

Naturstyrelsen ejer indenfor området de største og mest storslåede heder. På visse strækninger afgrænses hederne af vandløbene Lilleåen og Idom å, hvilket giver nogle fantastiske landskabsbilleder med store skrænter ned til ådalene. Hederne er domineret af indlandsklitter i mosaik med tør og våd hede. I den sydlige del af Vind Hede findes en række egekrat, som menes at være nogle af de sidste rester af de skove, der engang dækkede hele området.

Jordbunden består overvejende af morænesand og flyvesandsområder (klitter), men på flere lokaliteter ligger moræneler dog tæt på jordoverfladen.

Vegetationen domineres af hedelyng med indslag af revling og andre hededværgbuske som f.eks. mosebølle, tyttebær, melbærris, krybende pil m.fl.. Urtefloraen er ligeledes righoldig, og de fleste karakterplanter for et dansk hedelandskab kan findes i området.

På visse af hederne finder man sjældne og rødlistede planter som Vår-Kobjælde og Cypresulvefod.

Billede 2 Vårkobjælde - næsten afblomstret og omgivet af ung lyng.

Tabel A Naturtyper og arter i plejeplanen

Naturtype/art	Nr.	Navn	Areal ejet af NST (ca. ha)
Lysåbne naturtyper	2310	Visse-indlandsklit	50
	2320	Revling-indlandsklit	114
	2330	Græs-indlandsklit	6
	4010	Våd hede	43
	4030	Tør hede	870
	5130	Enekrat	110
	6230	Surt overdrev	2
	6410	Tidvis våd eng	3
	7140	Hængesæk	<1
	7150	Tørvelavning	5
Skovnaturtyper	9190	Stilkege-krat	4
I alt			1207
(Levesteder for) arter	1166	Stor vandsalamander	Ikke vurderet

Tabel A viser Naturstyrelsens arealer med naturtyper i området. Desuden vises de arter fra udpegningsgrundlaget, der forekommer i Naturstyrelsens del af området.

Udtrykket "Ikke vurderet" vidner om, at der ikke findes nogen arealregistrering for arter.

Mål og plejetiltag

I dette afsnit beskrives Naturstyrelsens mål for lysåbne naturtyper, skovnaturtyper og arter i denne planperiode. Der kan være flere mål for et givent areal med en naturtype, og det samme kan være tilfældet for en art.

Desuden præsenteres de typer af pleje/drift, som styrelsen forventer at anvende. På et givent areal kan der forekomme mere end én slags pleje/drift, ligesom der kan være fastlagt flere tiltag for en art.

Arealtallene i tabellerne udtrykker Naturstyrelsens bud på omfanget af de enkelte plejetiltag.

❖ Lysåbne naturtyper

Der foretages *løbende* pleje ved f.eks. græsning på heder, enge og overdrev. Endvidere er hederne underlagt en cyklisk drift med lynglæt og/eller mosaikagtige afbrændinger med års mellemrum.

Der foretages *enkeltstående* indgreb i form af rydning af opvækst på ca. 230 ha. Herved imødekommes også målet om forbedrede hydrologiske forhold på våd hede.

Der iværksættes indgreb med det formål, at konvertere ca. 6 ha tør hede til våd hede. Med henblik på konvertering til hede foretages rydning af ca. 6 ha ikke kortlagt skovbevoksning, hhv. iværksættes græsning på 2 ha.

Tabel B Mål for lysåbne naturtyper

			Periodens mål	Ha (ca.)
Eksisterende habitatnatur	2310	Visse-indlandsklit	Naturtypebevarende pleje	50
	2320	Revling-indlandsklit	Naturtypebevarende pleje	95
	2330	Græs-indlandsklit	Naturtypebevarende pleje	6
	4010	Våd hede	Naturtypebevarende pleje	43
			Forbedring af hydrologi	6
	4030	Tør hede	Naturtypebevarende pleje	862
			Udvikling mod 4010 Våd hede	6
	5130	Enekrat	Naturtypebevarende pleje	110
	6230	Surt overdrev	Naturtypebevarende pleje	2
	6410	Tidvis våd eng	Naturtypebevarende pleje	3
	7140	Hængesæk	Miljøvenlig vandløbspleje	<1
7150	Tørvelavning	Naturtypebevarende pleje	5	
Potential habitatnatur			Udvikling mod 4010 Våd hede	1
			Udvikling mod 4030 Tør hede	10

Tabel C Pleje af hensyn til lysåbne naturtyper

			Plejetiltag	Eksisterende driftsplan mv. eller nyt	Ha (ca.)
Eksisterende habitatnatur	2310	Visse-indlandsklit	Bekæmpelse af invasive arter	eksisterende	6
			Rydning af opvækst	eksisterende	43
	2320	Revling-indlandsklit	Ingen naturtypeindsats i planperioden	-	<1
			Bekæmpelse af invasive arter	eksisterende	7
			Rydning af opvækst	eksisterende	71
			Afbrænding	eksisterende	43
			Græsning	eksisterende	5
			Hegning	eksisterende	5
	2330	Græs-indlandsklit	Rydning af opvækst	eksisterende	6
	4010	Våd hede	Ingen naturtypeindsats i planperioden	-	<1
			Rydning af opvækst	eksisterende	27
			Tørveskrælning	nyt	1
			Afbrænding	eksisterende	13
			Græsning	eksisterende	6
			Hegning	eksisterende	6
	4030	Tør hede	Ingen naturtypeindsats i planperioden	-	86
			Bekæmpelse af invasive arter	eksisterende	1
			Rydning af opvækst	eksisterende	52
			Afbrænding	eksisterende	664
			Slæt - d.v.s. med fjernelse af det afslæede	eksisterende	36
			Græsning	eksisterende	58
				nyt	32
			Hegning	eksisterende	58
		nyt	32		
	5130	Enekrat	Ingen naturtypeindsats i planperioden	-	2
			Rydning af opvækst	eksisterende	30
			Afbrænding	eksisterende	78
6230	Surt overdrev	Rydning af opvækst	eksisterende	2	
		Græsning	eksisterende	1	
		Hegning	eksisterende	1	
6410	Tidvis våd eng	Afbrænding	eksisterende	3	
		Græsning	nyt	3	
		Hegning	nyt	3	
7140	Hængesæk	Ingen naturtypeindsats i planperioden	-	<1	
7150	Tørvelavning	Ingen naturtypeindsats i planperioden	-	4	
		Rydning af opvækst	eksisterende	<1	
		Tørveskrælning	nyt	<1	
Potentiel habitatnatur			Rydning af bevoksning	nyt	6
			Græsning	nyt	2
			Hegning	nyt	2

I tabel C er der en opdeling til to kategorier:

- "Eksisterende driftsplan mv.": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor den pågældende drift/pleje allerede forekommer eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at tiltaget skal gennemføres.
- "Nyt": Kategorien omfatter de tiltag, der først er blevet fastlagt med denne plejeplan.

❖ Skovnaturtyper

Skovnaturtyperne består i egekrat ved Fuglsang bro.

Egekrattene sikres ved forvaltning som urørt skov, men dog med bekæmpelse af invasive problemarter som glansbladet hæg og selvsåede nåletræer.

Tabel D Mål for skovnaturtyper

		Periodens mål	Ha (ca.)
9190	Stilkege-krat	Naturlig dynamik	4
		Sikring af naturtypen	4
		Naturtypebevarende pleje	4

Tabel E Forvaltning af skovnaturtyper

		Plejetiltag	Eksisterende driftsplan mv. eller nyt	Ha (ca.)
9190	Stilkege-krat	Urørt skov	eksisterende	4
		Bekæmpelse af invasive arter	eksisterende	1
			nyt	3

I tabel E er der en opdeling til to kategorier:

- "Eksisterende driftsplan mv.": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor den pågældende drift/pleje allerede forekommer eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at tiltaget skal gennemføres.
- "Nyt": Kategorien omfatter de tiltag, der først er blevet fastlagt med denne plejeplan.

Billede 3 Kontrolleret afbrænding er en gammelkendt hedepleje metode.

❖ Arter

Som hovedregel vil arterne på udpegningsgrundlaget have gavn af indsatsen for naturtyperne i området. I nogle tilfælde kan der være behov for en særlig artsindsats. Disse tiltag fremgår af tabel G.

	Periodens mål
1096 Bæklampret	Sikring af artens levested
1106 Laks	Sikring af artens levested
1166 Stor vandsalamander	Sikring af artens levested
1355 Odder	Sikring af artens levested

Tabel F Mål for arter

Tabel G Specifik artspleje

	Plejetiltag	Eksisterende driftsplan mv. eller nyt	Antal enheder	Enhed
1096 Bæklampret	Ingen indsats i perioden aht. art alene			
1106 Laks	Ingen indsats i perioden aht. art alene			
1166 Stor vandsalamander	Etablering af vandhuller/søer	nyt	3	stk
	Restaurering af vandhuller/søer	nyt	2	stk
1355 Odder	Ingen indsats i perioden aht. art alene			

I tabel G er der en opdeling til to kategorier:

- "Eksisterende driftsplan mv.": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor den pågældende drift/pleje allerede forekommer eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at tiltaget skal gennemføres.
- "Nyt": Kategorien omfatter de tiltag, der først er blevet fastlagt med denne plejeplan.

Specifikt af hensyn til stor vandsalamander graves nye vandhuller, og der gennemføres pleje af eksisterende vandhuller.

Søerne indrettes i overensstemmelse med bedst kendte viden om artens krav til levestedet.

❖ Ændring af naturtype

Som tidligere nævnt skal nogle af områdets arealer uden habitatnatur udvikle sig til naturtyper på sigt, og udvalgte arealer med eksisterende naturtyper skal blive til andre naturtyper end dem, der forekommer i dag. Tabellerne H og I viser, hvad periodens indsats forventes at betyde for de enkelte naturtypers udstrækning på sigt.

Udvidelsesmål	Forøgelse på sigt, ca. ha
Udvikling mod 4010 Våd hede	7
Udvikling mod 4030 Tør hede	10
<i>I alt</i>	<i>17</i>

Tabel H Planlagte udvidelser af naturtyper

		Reduktion, ca. ha
4030	Tør hede	6

Tabel I Planlagte konverteringer til anden naturtype

Bilag

Bilag 1: Resumé af plejeplan for Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-område N64 Heder og klitter på Skovbjerg Bakkeø, Idom Å og Ormstrup hede.

Natura 2000-området har et areal på 2214 ha, hvoraf 62 % er statsejet. Området afgrænses som vist på bilag 1. Natura 2000-området består af Habitatområde nr. H57 og H225.

Natura 2000-området ligger på Danmarks største bakkeø, nemlig Skovbjerg bakkeø. Bakkeøen var isfri under sidste istid. Den blev skabt af moræneaflejringer fra næstsidste istid og formet af smeltevandsfloderne under sidste istid, der både havde en udgravende og en aflejrende effekt. Naturstyrelsen ejer indenfor området de største heder, som på visse strækninger afgrænses af vandløbene Lilleåen og Idom å. Hederne er domineret af indlandsklitter i mosaik med tør og våd hede. I den sydlige del af Vind Hede findes en række egekrat, som menes at være nogle af de sidste rester af de skove, der engang dækkede hele området.

Jordbunden består overvejende af morænesand og flyvesandsområder (klitter), men på flere lokaliteter ligger moræneler dog tæt på jordoverfladen.

Vegetationen domineres af hedelyng med indslag af revling og andre hededværgbuske som f.eks. mosebølle, tyttebær, melbærris, krybende pil m.fl.. Urtefloraen er ligeledes righoldig, og de fleste karakterplanter for et dansk hedelandskab kan findes i området.

På visse af hederne finder man sjældne og rødlistede planter som Vår-Kobjælde og Cypresulvefod.

Tabel a Kortlagte naturtyper på Naturstyrelsens arealer i området

Naturtype	Nr.	Navn	Areal ejet af NST (ca. ha)
Lysåbne naturtyper	2310	Visse-indlandsklit	50
	2320	Revling-indlandsklit	114
	2330	Græs-indlandsklit	6
	4010	Våd hede	43
	4030	Tør hede	870
	5130	Enekrat	110
	6230	Surt overdrev	2
	6410	Tidvis våd eng	3
	7140	Hængesæk	<1
	7150	Tørvelavning	5
			1203
Skovnaturtyper	9190	Stilkege-krat	4
			4
I alt			1207

Indsats for naturtyperne

I det følgende angives Naturstyrelsens planlagte indsats for naturtyperne på udpegningsgrundlaget. Indsatsen er beskrevet i 3 tabeller:

- Lysåbne naturtyper
- Skovnaturtyper
- Planlagte udvidelser af naturtyperne

I tabel b og c skelnes mellem "Eksisterende driftsplan mv." og "Nyt", da der allerede ifølge driftsplaner m.m. for styrelsens arealer skal ske en drift/pleje, der bidrager til at gennemføre plejeplanen.

Tabel b Planlagt indsats for lysåbne naturtyper

Plejetiltag	Eksisterende driftsplan mv. eller nyt	Ha (ca.)
Bekæmpelse af invasive arter	eksisterende	14
		14
Rydning af uønsket opvækst	eksisterende	232
		232
Afskrælning eller afbrænding	eksisterende	801
	nyt	1
		802
Slåning eller slæt	eksisterende	36
		36
Græsning	eksisterende	70
	nyt	35
		105

Tabel c Planlagt indsats for skovnaturtyper

Plejetiltag	Eksisterende driftsplan mv. eller nyt	Ha (ca.)
Urørt skov	eksisterende	4
		4
Bekæmpelse af invasive arter	eksisterende	1
	nyt	3
		4

Udvidelsesmål	Forøgelse på sigt, ca. ha
Udvikling mod 4010 Våd hede	7
Udvikling mod 4030 Tør hede	10
<i>I alt</i>	<i>17</i>

Tabel d Planlagte udvidelser af naturtyper

Særlig indsats for arter

Plejen af områdets naturtyper vil samtidig tilgodese en række arter på udpegningsgrundlaget. Herudover planlægger Naturstyrelsen en særlig indsats for stor vandsalamander, som fremgår af tabel e.

Tabel e Planlagt indsats for arter *udover* indsatsen for naturtyperne

	Plejetiltag	Eksisterende driftsplan mv. eller nyt	Enhed	Antal enheder
1166 Stor vandsalamander	Indsats for vandhuller/søer	nyt	stk.	5
				5

I tabel e er der en opdeling til to kategorier:

- "Eksisterende driftsplan mv.": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor den pågældende drift/pleje allerede forekommer eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at tiltaget skal gennemføres.
- "Nyt": Kategorien omfatter de tiltag, der først er blevet fastlagt med denne plejeplan.

Bilag 2: Miljøvurdering af Natura 2000-plejeplanen

Den enkelte plejeplan skal i henhold til lovbekendtgørelse nr. 936 af 24. september 2009 om miljøvurdering af planer og programmer have sin egen miljørapport. Rapporten skal indeholde de oplysninger, der følger af bilag 1 i loven.

Der er også udarbejdet en miljøvurdering af Natura 2000-planen, som ligger på Naturstyrelsens hjemmeside: http://www.naturstyrelsen.dk/NR/rdonlyres/CA06BBF9-CFAC-420F-B918-23A222792AE0/112777/64_Heder_Skovbjerg_SMV.pdf

a) Planens indhold og hovedformål samt andre relevante planer

❖ Indhold

Det primære indhold i plejeplanen for Naturstyrelsens areal er en oversigt over planperiodens mål og plejetiltag for naturtyper og arter på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag.

❖ Formål

Plejeplanens formål er at udmønte Natura 2000-planen på Naturstyrelsens andel af Natura 2000-området. Indsatsen i 1. planperiode skal sikre eksisterende naturværdier på udpegningsgrundlaget og indlede en proces, der genopretter eventuel akut truet natur under hensyntagen til eventuelle modstridende naturinteresser.

❖ Relevante planer

Plejeplanen følger op på Natura 2000-planen for området. Udover at være omfattet af plejeplanen, er Naturstyrelsens arealer også underlagt andre interne retningslinjer for arealforvaltningen. I det omfang der måtte være modstrid mellem dem og plejeplanen, vil plejeplanen blive fulgt.

Indenfor natura 2000-området er der adskillige fredede områder. Det drejer sig om landskabsmæssige fredninger af indlandsklitterne og hedearealerne Rejkær Sande (Fredning af Rejkær Sande, 1989), Store Sande (Fredning af Store Sande, 1949), Hede i Fejsø (Fredning af hede i Fejsø, 1949), Nr. Vosborg Hede (Fredning af Nr. Vosborg Hede, 1949), Sdr. Vosborg Hede (Fredning af Sdr. Vosborg Hede), Stråsø Hede (Fredning af Stråsø Hede, 1949), området ved Fuglsang Bro (Fredning af Fuglsang Bro, 1970) og Fredningen af Idom Å og omgivende arealer, 1985.

En del af natura 2000 området indgår i "Life hedeprojekt", som netop udmøntes i disse år. De berørte hedearealer er Vind hede komplekset, Nr. Vosborg hede, Sdr. Vosborg hede, Øster Sande hede ved Thorsted og Idom hede.

b) Nuværende miljøstatus og nul-alternativet

Områdets nuværende miljøstatus er gennemgået i Natura 2000-planen for det aktuelle område, hvorfor der henvises til denne.

Hvis ikke plejeplanen for 1. planperiode iværksættes, vil tilgroningen af de lysåbne naturtyper fortsætte med yderligere, fragmentering og arealreduktion af de lysåbne naturtyper til følge.

c) Miljøforhold i områder, der kan blive væsentligt berørt af plejeplanen

- Den planlagte drift og pleje vil ændre udbredelsen af arter i området samt udbredelse og tilstand af forskellige naturtyper.
- Plejeindgrebene (med henblik) på lysåben natur vil påvirke det åbne landskab. De planlagte tiltag i skov vil på sigt medføre en ændret skovstruktur. Begge dele vil påvirke områdets rekreative funktioner.

d) Eksisterende miljøproblemer

Der er en række trusler mod naturtyper og arter på områdets udpegningsgrundlag, herunder arealreduktion og fragmentering, tilgroning og uhensigtsmæssig drift. Truslerne er systematisk beskrevet i Natura 2000-planen for området, hvorfor der henvises til denne.

e) Relevante internationale miljøbeskyttelsesmål

Plejeplanen er en udmøntning af EU's habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiver implementeret i dansk lov via miljømålsloven og skovloven. Plejeplanen vil sikre, at areal og tilstand af naturtyper på udpegningsgrundlaget, samt levesteder for arter på udpegningsgrundlaget, ikke går tilbage eller forringes. Samtidig vil der ske en særlig indsats for truede naturtyper og arter.

I henhold til EU's vandrammedirektiv er det overordnede mål at naturlige vandforekomster opnår "god tilstand". Direktivet er implementeret via miljømålsloven og skal realiseres med vandplanerne. Arbejdsdelingen mellem vandplanerne og Natura 2000-planerne (og dermed plejeplanerne) er således, at vandplanlægningen tager sig af vandkvalitet i vandløb, større søer, kystvande og fjorde, mens Natura 2000-planlægningen tager sig af småsøer og hydrologien på naturarealer som f.eks. rigkær og andre engarealer.

Natura 2000-direktiverne er blandt EU's bidrag til gennemførelsen af en række internationale biodiversitetskonventioner som f.eks. Ramsar-konventionen, Bern-konventionen og Bonn-konventionen, samt delmål 11 og 12 blandt de 20 delmål som blev vedtaget ved partsmødet i FN's biodiversitetskonvention i Nagoya i 2010 (Aichi-målene). Delmål 11 og 12 omhandler netop beskyttelse af naturområder og arter.

f) Planens indvirkning på miljøet

Planens indvirkning på	Påvirkes	Ingen væsentlig påvirkning	Redegørelse for indvirkning
Biologisk mangfoldighed	X		Den biologiske mangfoldighed knyttet til naturtyper på udpegningsgrundlaget sikres og øges via pleje af de forskellige hedetyper. Den planlagte drift og pleje fastholder og/eller genopretter naturtyperne på udpegningsgrundlaget med deres karakteristiske arter. Genopretningen af naturtyperne vil typisk ske på bekostning af mere artsfattige og "trivielle" naturtyper.

Befolkningen	X		Mulighederne for rekreative oplevelser i tilknytning til området sikres eller forbedres via et forbedret naturgrundlag.
Menneskers sundhed		X	
Fauna og flora	X		Eventuelle konsekvenser for rødlistede arter, gullistede ansvarsarter eller bilag IV-arter kendt fra området som omfattes af plejeplanen, vurderes at være neutrale eller positive. Udover en lang række rød-eller gullistede arter drejer det sig om bilag IV-arterne markfirben, flagermus, og spidssnudet frø, foruden stor vandsalamander, som også er på udpegningsgrundlaget. (Kendskabet til forekomsten af de enkelte flagermusarter er mangelfuldt).
Jordbund		X	
Vand		X	
Luft		X	
Klimatiske faktorer		X	
Materielle goder		X	
Landskab	X		Den planlagte drift og pleje af de lysåbne arealer vil medvirke til at bevare variationen i landskabet, bevare de landskabelige værdier knyttet til de lysåbne arealer og opretholde eksisterende udsigter.
Kulturarv, herunder kirker		X	Gamle hjulspor beskyttes ved hedeplejen.
Arkitektonisk arv		X	
Arkæologisk arv		X	Pleje som foretages med respekt for fortidsminder vil være til gavn for oplevelsen af gravhøje, hulveje og gamle hjulspor.

g) Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet

Plejeplanen forventes ikke at få negative konsekvenser for miljøet, men vil derimod sikre og forbedre områdets naturgrundlag, med fokus på arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget. Der vurderes derfor ikke at være behov for foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet.

h) Grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planen udgør grundlaget for plejeplanens prioriteringer og valg. I de tilfælde hvor der har været forudset en modstrid mellem hensyn til forskellige arter og/eller naturtyper på områdets udpegningsgrundlag, har Natura 2000-planen allerede foretaget denne prioritering.

Hederne på Skovbjerg Bakkeø indeholder i overfladen utallige vindslebne sten, samt gamle hjulspor og hulveje. For at beskytte disse mod beskadigelse fra maskiner foretrækkes hedeafbrænding frem for afskrælning som hedeplejemetode.

i) Overvågning

Natura 2000-indsatsen bliver løbende overvåget i forhold til udpegningsgrundlag og naturværdier via NOVANA overvågningsprogram. Desuden afrapporterer Danmark den nationale indsats vedrørende habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne til EU-kommissionen hvert 6. år.

j) Ikke-teknisk resume

I medfør af lovbekendtgørelse nr. 936 af 24. september 2009 er der foretaget en miljøvurdering af plejeplanen for Naturstyrelsens arealer i N64 *Heder og klitter på Skovbjerg Bakkeø, Idom Å og Ormstrup Hede*. Plejeplanens formål er at udmønte Natura 2000-planen for de pågældende arealer ved at sikre eller forbedre tilstand og bevaringsprognose for de arter og naturtyper, området er udpeget for at beskytte. Hvis ikke plejeplanen iværksættes, vil naturtyperne blive plejet/drevet med vidtgående naturhensyn i henhold til styrelsens øvrige planer og strategier. Alle forekomster af naturtyper vil dog ikke nødvendigvis udvikles i retning af eller fastholdes i gunstig bevaringsstatus, hvis ikke plejeplanen iværksættes.

Plejeplanen forventes med de beskrevne plejetiltag afbrænding, slåning, slæt og rydning af opvækst at sikre og forbedre naturtilstanden på de lysåbne naturtyper. Hermed bevares også den landskabelige variation, ligesom eksisterende udsigter opretholdes.

Plejeplanen forventes ligeledes med den naturtypebevarende pleje og udlæg af urørt skov at sikre og bevare naturtilstanden på den udpegede skovnaturtype.

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Haraldsgade 53
DK-2100 København Ø
Tlf.: (+45) 72 54 30 00

www.nst.dk